

Datum 2022-04-26
Diarienummer 0512/22

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Stadsledningskontorets yttrande över remissen Åtgärder för en jämnare fördelning av boende för vissa skyddsbehövande

På grund av den korta remisstiden har det inte funnits möjlighet till politisk beredning i en fråga som sannolikt kommer att få stor påverkan på de kommunala verksamheterna, vilket stadsledningskontoret anser är problematiskt. Det har därmed inte varit möjligt att fullt ut bedöma förslagets konsekvenser för Göteborgs Stad.

Stadsledningskontoret har förståelse för att det stora antal tillfälligt skyddsbehövande från Ukraina som kommer till Sverige får en stor påverkan på samhället. I ett sådant läge behöver statliga myndigheter, kommuner, regioner, idéburna organisationer och civilsamhälle hjälpas åt för att tillsammans bidra till nödvändiga insatser utifrån de behov som uppstår. För att åstadkomma en jämn fördelning av skyddsbehövande över hela Sverige behöver kommunerna bistå Migrationsverket i arbetet med att ordna boende. Det är angeläget att människor på flykt ska slippa flytta runt och kunna stanna i en kommun under den tid de har rätt att vistas i Sverige, framför allt ur ett barnperspektiv.

Förslag till förändrad lagstiftning där Migrationsverket får anvisa kommunerna att ordna boende, och kommunerna därmed med mycket kort framförhållning övertar ett ansvar som normalt sett är statligt, får stora konsekvenser för stadens verksamheter och ekonomi. Den korta remisstiden gör att det inte är möjligt att fullt ut utreda alla konsekvenser.

Oklarheter gällande boende

Förslaget till lagstiftning är otydligt på flera punkter. Det framgår inte i vilka situationer och när i tiden Migrationsverket får anvisa en kommun. Det framgår inte heller vilken typ av logi som ska ordnas annat än att det som sägs om förläggningar i LMA ska gälla även sådana boenden som anordnas av en kommun. Det framgår inte av LMA vilka typer av boende en förläggning kan innebära. Det är därmed otydligt vilken sorts boende kommunerna behöver tillhandahålla utifrån att det är upp till kommunen att

avgöra hur skyldigheten ska fullgöras i varje enskilt fall. Kommunerna har olika lokala förutsättningar för att anordna boenden och det är således naturligt att kommunen själv får bestämma över hur boenden ska anordnas. Stadsledningskontoret bedömer att det behövs vägledning avseende boendenas utformning, bland annat när det gäller enskilda och delade boenden, tillgång till kök och sanitetsutrymmen samt utrustning i boendena. Det är också viktigt för kommunens planeringsförutsättningar att veta ersättningsnivåerna för de olika boendetyperna. Stadsledningskontoret har fått information från Migrationsverket om att många skyddsbehövande också har husdjur med sig, vilket är något som kan komma att påverka vilket boende som blir lämpligt. Det saknas information om vilket ansvar kommunerna har att erbjuda boende till skyddsbehövande som fungerar även för husdjuren.

Ett högt fördelningstal tillsammans med kort framförhållning gör det svårt att snabbt få fram lämpliga boenden för alla i målgruppen. När kommunerna behöver ta till de medel för att ordna boende som står till buds, kan det innebära en ökad risk för höga kostnader, dyra avtal med leverantörer samt att oseriösa aktörer tar sig in på marknaden. I situationer som denna bedömer stadsledningskontoret att risken för välfärdsbrottslighet ökar.

Det är vidare oklart om det är Migrationsverket eller kommunen som ska ta emot ersättning enligt 15 § som betalning för logi från utlänning som har inkomst av arbete. En ytterligare fråga gäller ansvar för praktiskt stöd och vägledning i samhället för de personer som av Migrationsverket anvisas boende i kommunen. Det framgår inte heller av utkastet till lagrådsremiss om det fortsatt är Migrationsverket som beviljar bistånd i form av logi enligt LMA eller om det är kommunen som beviljar biståndet. Detta måste tydliggöras för att kommunerna ska kunna handlägga biståndet.

Anvisade individer med särskilda behov

Det framgår inte av lagrådsremissen hur boende för individer med särskilda behov ska anordnas och om kommunerna även här får ett utökat ansvar. Flera tillfälligt skyddsbehövande från Ukraina har funktionsnedsättningar eller är äldre vilket kan innebära behov av anpassat boende, äldreboende, hemtjänst med flera insatser. Eftersom bistånd enligt socialtjänstlagen inte kan utgå för förmåner av motsvarande karaktär som utgår enligt LMA blir det otydligt på vilken grund stöd kan beviljas till personer med olika funktionsnedsättningar. Stadsledningskontoret anser det vara viktigt att det statliga ansvaret upprätthålls även avseende skyddsbehövande personer med olika typer av funktionshinder genom att statlig ersättning beviljas för olika

insatser och att kostnaderna inte överskjuts på kommunerna med anledning av att de ska anordna boenden.

Situationer kan komma att uppstå vid anvisning av massflyktingar som är vuxna eller barn med vårdnadshavare som har vårdbehov som inte kan tillgodoses i den egna kommunen, exempelvis om det uppstår hot eller våld inom en familj som kräver att enskilda familjemedlemmar erbjuds skyddat boende eller andra insatser. Det bör därför finnas en liknande möjlighet för kommunen att när det finns synnerliga skäl i enlighet med vad som gäller för ensamkommande barn, ordna anpassat boende utanför den egna kommunen. För att tydliggöra att ansvaret för eventuellt stöd åvilar den kommun som fått individen anvisad bör det förtydligas i lagtexten att anvisningskommunen behåller ansvaret för boende enligt LMA och är att anse som vistelsekommun enligt 2 a kap. 1 § SoL. Detta kan gälla även för hbtqi-personer som löper en större risk för utsatthet då möjligheten att placeras i en annan kommun försvinner när ansvaret för boende inte längre ligger på Migrationsverket.

Otydligt hur anvisningsprocessen kommer att se ut

Stadsledningskontoret saknar information om hur anvisningsprocessen kommer att se ut, vilket hade behövts för att fullt ut kunna ta ställning till lagförslaget. Det framgår inte av utkastet till lagrådsremiss hur anvisningarna kommer att genomföras, vilken information och vilka underlag kommunerna kommer att få eller hur lång tid som kommunerna har på sig från anvisning till mottagande, då detta kommer att klargöras först i förordningen. Det är också oklart om en individ kan anvisas mer än en gång, eller hur processen kommer att se ut för någon som är egenbosatt men vill bli anvisad till boende. Omständigheterna ovan är sådana som i hög grad påverkar kommunens planeringsförutsättningar.

Av utkastet till lagrådsremiss framgår att föreskrifter om prioritering vid anvisningar till en kommun som ska ordna boende, till exempel kan omfatta bestämmelser om att personer som bor i eget boende ska prioriteras ned till förmån för personer som bor i Migrationsverkets anläggningsboende. Stadsledningskontoret ställer sig frågande till vad detta innebär för individer som idag är egenbosatta men får behov av att bli anvisade till boende, till exempel för att de bor i ett område där dagernsättning inte utgår (jfr 10 a § LMA).

Regeringen behöver säkerställa att den information om enskilda som behövs för att ta emot och ordna boende kan överföras till kommun i samband med anvisning. Det behöver också säkerställas att kommunen får information om en anvisning till boende i ett enskilt fall av någon anledning upphör samt att

det finns rättsliga förutsättningar, såväl i form av sekretessbrytande bestämmelser som avseende behandlingen av personuppgifter, för att lämna uppgifter mellan Migrationsverket och kommunen rörande de som omfattas av beslut om anvisning till kommunen för boende.

Stadsledningskontoret saknar också information om hur övergången mellan nuvarande statliga ansvar och det kommunala ansvar som föreslås börja gälla den 1 juli, ska gå till.

Medskick inför förordning om ersättning

Av lagrådsremissen framgår att ersättningen bör lämnas till kommunerna i form av schablonbelopp som avser att täcka de genomsnittliga kostnaderna för att ordna boende. Stadsledningskontoret bedömer att schablonbelopp är lämpligt men vill göra följande medskick avseende ersättning:

- Ersättningen måste täcka kommunernas kostnader för att anskaffa, utrusta, driva och avveckla boenden.
- Utgångspunkten måste vara kommunernas kostnader, inte Migrationsverkets nuvarande kostnader. Mindre boenden är dyrare att driva än stora anläggningsboenden.
- Den korta framförhållningen riskerar att driva upp kostnaderna när kommunerna snabbt ska ordna boende för ett stort antal individer.
- Kommuner som har högre kostnader än de av Migrationsverket genomsnittligt beräknade kostnaderna, måste kunna återsöka ersättning för dessa merkostnader. Kommunerna har olika förutsättningar att ordna boende, till olika kostnader.
- Ersättning ska betalas ut skyndsamt.
- Regeringen måste också genomföra förändringar för att tillse att kommunerna får ersättning för andra insatser till målgruppen, såsom exempelvis hemtjänst och andra sociala insatser som dessa individer kommer att vända sig till kommunen för att få tillgodosedda. Stadsledningskontoret hänvisar här till Sveriges Kommuner och Regioners hemställen gällande behov av ersättningar till kommuner och regioner för insatser till massflyktingar från Ukraina 2022-04-01.

När uppehållstillstånden upphör att gälla

Enligt stadsledningskontorets bedömning är det angeläget att regeringen planerar för förutsättningarna för ett eventuellt återvändande för tillfälligt skyddsbehövande och kopplingen till kommunernas bosättningsuppdrag.

Det framgår inte av lagförslaget hur övergången mellan tillfälligt uppehållstillstånd och återvändande, alternativt bosättning ska hanteras.

LMA och lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande bör gälla även de som sökt uppehållstillstånd med tillfälligt skydd

Stadsledningskontoret bedömer att förslaget är rimligt då det innebär att Migrationsverkets ansvar att lämna bistånd inträder vid en tidigare tidpunkt. Samtidigt vill stadsledningskontoret framföra att det kan innebära svårigheter för individer att omfattas av LMA i upp till tre år och ha dagersättning från Migrationsverket i avvaktan på egna inkomster, men ändå bo i en kommun där barnen ska gå i skolan och vuxna ska söka arbete. Detta förväntas få konsekvenser både för de enskilda individerna och familjerna som behöver få sina behov tillgodosedda, men också för kommunerna som har ett yttersta ansvar för de människor som vistas i kommunen.

Stadsledningskontoret
Göteborg den 26 april 2022

Louise Odengard
Avdelningschef